

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан факультету
педагогіки і психології
Олефіренко Т. О.

(підпис)
«__» _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
Загальна психологія з практикумом
освітнього рівня бакалавр
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 053 Психологія

Шифр за навчальним планом ПН04

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Загальна психологія з практикумом» затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова «___» _____20___ року, протокол № ____ .

Розробники програми:

д. псих. н., с.н.сп. Маслюк А.М.

Затверджено на засіданні кафедри психології і педагогіки

«30» серпня 2020 року, протокол № 1

Завідувач кафедри _____

Лапченко І.О.

І. Опис дисципліни
Шифр дисципліни ПН04

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 12		<p>Методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пояснювально-ілюстративні методи. - Інтерактивні методи. - Розв'язування психологічних завдань. - Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічних тематичних словників, написання доповідей, рефератів. - Використання прийомів щодо проблемного викладення матеріалу: формулювання пізнавальної задачі, порівняння різних точок зору та різних підходів. - Використання „логічних конструктів” дисципліни.
Спеціальність 053 Психологія	Загальна кількість годин 364		
Освітній рівень Бакалавр	<i>Денна</i>	<i>Дистанційна</i>	
	Лекції:		
	–	22	
Нормативна	Семінарські (практичні) заняття:		
	–	10	
	Практичні заняття:		
	–	12	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 2021-2022	Індивідуальна робота:		<p>Форми поточного контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усні відповіді на практичних та лабораторних заняттях; - тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань; - письмове оформлення лабораторних робіт; - усний захист рефератів на практичних заняттях. <p>Модульний контроль №1, 2, 3.</p>
Семестр I, II	Самостійна робота:		
		316	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота			Форма підсумкового контролю
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:7,1		ЗАЛІК у I та ЕКЗАМЕН у II семестрі
Мова навчання –українська			

Предмет вивчення навчальної дисципліни є формування основних понять і категорій загальної психології, визначення сутності й загальних закономірностей виникнення, функціонування та розвитку психіки, основ психологічних знань, які необхідні для глибокого розуміння й міцного засвоєння інших психологічних дисциплін, пов'язаних з діяльністю практичного психолога, а також ознайомлення з методами психодіагностики психічних явищ, формування вміння проведення емпіричних психологічних досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс загальної психології з практикумом пов'язаний з філософією, анатомією та еволюцією нервової системи людини, фізіологією ЦНС та ВНД, порівняльною психологією, вступ у спеціальність, експериментальною психологією, соціальною психологією, віковою психологією, педагогічною психологією, диференціальною психологією, психодіагностикою та ін.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета - формування у студентів адекватного уявлення про предмет, методи та завдання загальної психології, про її основні категорії, про місце серед інших гуманітарних наук; знайомство з основними закономірностями функціонування та розвитку психіки сучасної людини, як продукту еволюції вищої форми матерії у ході суспільно-історичного процесу; формування основних вмінь, на яких ґрунтується професійна діяльність психолога-практика.

Завдання:

- *методичні* - сформувати в студентів науковий підхід до вивчення особливостей психічного життя людини й законів розвитку й функціонування психіки; ознайомити студентів з базовими категоріями й поняттями психологічної науки, основними методологічними і дослідницькими проблемами психології та шляхами їх рішення, з різноманітною проблематикою загальної психології особистості та пізнання;

- *пізнавальні* - ознайомити студентів з основними теоретичними підходами до розуміння структури й закономірностей розвитку особистості; представити студентам аналіз індивідуальних особливостей людини (здібностей, спрямованості, темпераменту, характеру), внутрішньої (емоційної й вольової) регуляції її діяльності та засобів відображення інформації, уявлень про формування та розвиток механізмів поведінки та діяльності;

- *практичні* - намітити й обговорити актуальні проблеми практичної психології особистості й основні напрямки діагностування розвитку окремої особистості; розвинути вміння використовувати теоретичні та практичні знання з психології на практиці; сформувати у студентів навички побудови самостійних теоретичних й експериментальних психологічних досліджень.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

Програмні результати навчання	Компетентності
<p>ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання</p> <p>ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань</p> <p>ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p> <p>ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p> <p>ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги</p> <p>ПРН6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження</p>	<p>Загальні компетентності (ЗК)</p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства,</p>

ПРН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки

ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

ПРН19. Здатність продемонструвати знання і розуміння предметної галузі

ПРН22. Володіння ІКТ, здатність створювати різноманітні презентації.

усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом загальної психології

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

ФК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

ФК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики

ФК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 12 кредитів ЄКТС 364 години.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (дистанційна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
Модуль 1. Введення в загальну психологію						
1.	Предмет психології.	4	2	2	–	22
2.	Методи психології.	4	2	2	–	26
Модуль 2. Особистість в діяльності та спілкуванні у групах і колективах. Індивідуально-психологічні властивості особистості						
3.	Психологія особистості.	4	2	2	–	26
4.	Спілкування. Мова і мовлення.	4	2	2	–	18
5.	Група і колектив.	4	2	2	–	26
6.	Здібності.	4	2	2	–	26
7.	Темперамент.	4	2	2	–	26
8.	Характер.	4	2	2	–	26
Модуль 3. Пізнавальні та емоційно-вольові психічні процеси						
9.	Увага.	4	2	2	–	20
10.	Пам'ять.	4	2	2	–	24
11.	Мислення.	4	2	2	–	22
Разом:		44	22	22	–	316

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Введення в загальну психологію		
1.1	<p style="text-align: center;">Тема 1. Предмет психології <i>Зміст теми</i></p> <p>Визначення психології як науки. Зміна і розширення предмета психології з давніх часів до наших днів, доповнення її теоріями і методами інших наук. Приклади явищ, які вивчає сучасна психологія, доступність і складність їх наукового пізнання. Система феноменів, що вивчаються сучасною психологією. Поділ психічних явищ на процеси, властивості та стани. Відносність такого поділу. Поведінка і діяльність як предмет психології. Поняття про психіку, її функції. Основні загальні та часткові поняття, за допомогою яких описуються явища, що вивчаються психологією.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i> <i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Болотнікова І. В. Науково-історичні витоки становлення української педології та психології // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – 9–10. С. – 104 – 106. 2. Ващенко Г. Психічні властивості українців і причини наших невдач / Г. Ващенко // Рідна школа. – 1992. – № 2. – С.12-17. 3. Губко А. Т. Роль Києво-Могилянської академії в зародженні психологічної науки на Україні // Вопросы психологии. – 1980. – № 1. – С. 82 – 93. 4. Кісарчук З. Г. Особливості розвитку практичної психології на сучасному етапі // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. – № 3. – С. 10 – 12. 5. Летцев В. М. “Філософія серця” П. Д. Юркевича // Практична психологія та соціальна робота. – 1999. – № 6. – С. 38 – 40. 6. Летцев В. М. В. В. Зеньковський – психолог і діяч // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 12. – С. 75 – 79. 7. Максименко С. Д. Наукова психологія і психологічна практика // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. – № 9. – С. 2 – 6. 8. Нариси з історії вітчизняної психології XVII – XVIII ст. / За ред. Г. С. Костюка. – К., 1992. 9. Панок В. Г. Основні напрями професійного становлення особистості практичного психолога у вищій школі // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 4. – С. 14 – 17. 10. Смирнов С.Д. Методологический плюрализм и предмет психологии // Вопр. психологии.– 2005.–№4. 11. Татенко В. О. Ще раз про предмет психологічної науки // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 6. – С. 6 – 8. 12. Титаренко Т. М. Життєві домагання і професійне становлення особистості практичного психолога // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 4. – С. 21 – 23. 	26	2
1.2	<p style="text-align: center;">Тема 2. Методи психології <i>Зміст теми</i></p> <p>Проблема метода дослідження та його значення для науки. Методологія і методи психологічних досліджень. Загальна характеристика психологічного дослідження, основні його етапи. Вимоги до проведення психологічного дослідження. Організаційні методи: лонгитюдний, порівняльний та комплексний. Емпіричні методи – спостереження та самоспостереження, їх пізнавальна роль, достоїнства та недоліки; експеримент та його види; тести; методи опитування; метод аналізу продуктів діяльності; психосемантичні методи. Методи інтерпретації та обробки отриманих даних.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i> <i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Атватер І. Емпатія, емпатическое слушание // Морозов А. В. Психология влияния. – СПб.: Питер, 2000. – С. 290 – 294. 2. Бочелюк В. Й. Методика та організація наукових досліджень із психології: навч. посібн. для студ. спец. 8.040101 Психологія: рек. МОН України як навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк; МОН України, Класичний приватний університет. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 357 с. 3. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика : учебник для вузов / Л. Ф. Бурлачук. – СПб. : 	30	2

	<p>Питер, 2003. – 352 с.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Винославська О. В. Емпіричні методи психології / О. В. Винославська // Практична психологія та соціальна робота : Науково-практичний та освітньо-методичний журнал . – 05/2005 . – N5 . – С.1-7 . 5. Волянук Н. Ю. Использование биографического метода в психолого-педагогических исследованиях // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 1. – С. 37 – 40. 6. Максименко С. Д. Методологічні проблеми загальної психології // Практична психологія та соціальна робота. – 1999. – № 3. – С. 2 – 4. 7. Морено Я. А. Социометрия : экспериментальный метод и наука об обществе / Я. А. Морено. – М.: Академический проект, 2001. – 384 с. 8. Пурло Е. Ю. Естественнонаучные парадигмы в психологической науке: классическая, неклассическая и постнеклассическая модели // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 5. – С. 15 – 24. 9. Троицкий М. М. Современное учение о задачах и методах психологии // Вопросы психологии. – 1995. – № 4. – С. 93 – 107. 10. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції. – К.: Либідь, 1996. 		
<p>2.</p> <p>2.1</p>	<p>Модуль II. Особистість в діяльності та спілкуванні у групах і колективах. Індивідуально-психологічні властивості особистості</p> <p>Тема 3. Психологія особистості</p> <p><i>Зміст теми</i></p> <p>Характеристика різних підходів до визначення особистості. Індивід, особистість та індивідуальність. Індивідні та особистісні якості людини. Основні параметри особистості: сталість, єдність та активність. Спрямованість особистості як стало домінуюча система мотивів. Установки та прагнення. Ідеали, переконання, світогляд особистості. Самоактуалізуюча особистість. Структура особистості. Розвиток особистості за Е.Еріксоном, особистість та самоідентифікація. Зрілість особистості, основні її критерії. Соціалізація особистості, основні її механізми.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i></p> <p><i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Асмолов А.Г. Психология личности. – М.: Изд-во МГУ, 1990. 2. Зейгарник Б.В. Теория личности в зарубежной психологии. – М., 1982. 3. Козлов И.И. Формула личности. - СПб.: Питер, 1999. 4. Корнилов А. П. Диагностика регулятивной функции самосознания // Психологический журнал. – 1995. – Т. 16. – № 1. – С. 107 – 114. 5. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навчальний посібник. — Київ: Центр. навчальної літератури, 2003. - 240 с. 6. Мельник С.Н. Психология личности: Учебное пособие — Владивосток: ТИДОТ ДВГУ, 2004. - 96 с. 7. Мерлин В.С. Психология индивидуальности. – Пермь, 1996. 8. Мерлин В.С. Структура личности. Характер, способности, самосознание: Учебное пособие к спецкурсу. – Пермь, 1990. 9. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности. Книга для учителя. - М.: Просвещение, 1991. 10. Панферов В.Н. Психология человека. – СПб, 2000. 11. Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. - М.: Политиздат, 1982. 12. Психология личности. Словарь-справочник / Под ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. 13. Психологія особистості : навчальний посібник / О.Б. Столяренко . – Кам'янець-Подільський : ПП "Медобори-2006", 2012 . – 219 с. 14. Психологія особистості в біографіях, подіях, портретах: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.Гордієнко, Л.Копець. — Київ: Вид. дім 'Києво-Могилянська академія', 2007. – 304 с. 15. Теории личности в западноевропейской психологии. Хрестоматия по психологии личности / Ред.-сост. Д. Я. Райгородский. – Самара: Изд. Дом “БАХРАХ”, 1996. – С. 85 – 153. 16. Фейдимен Дж., Фрейгер Р. Личность и личностный рост. - М., 1994.-Вып. 1-4. 17. Франкл В. Человек в поисках смысла. Сб.: Пер. с англ. и нем. - М.: Прогресс, 1990. 18. Фурман А. В. Психологія Я-концепції: навчальний посібник / А.В.Фурман, О. Є. Гуменюк. – Львів: Новий світ, 2006. – 360 с. 19. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. – СПб.: Питер, 2003. 	<p>30</p>	<p>2</p>

2.2	<p style="text-align: center;">Тема 4. Спілкування. Мова і мовлення <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про спілкування. Зміст спілкування. Засоби спілкування: мова, немовні засоби (жести, міміка, положення партнерів відносно один одного, зображення). Рівні спілкування: макрорівень, мегарівень, мікрорівень. Види спілкування: міжособове, особовогрупове, міжгрупове. Спілкування безпосереднє, опосередковане, тривале і короткотривале, закінчене і незакінчене. Соціальна ситуація спілкування. Міжособові взаємини в групах і колективах (ділові та особисті). Психологічна сумісність та її види. Конфлікт і міжособові стосунки. Структура спілкування: комунікативна, інтерактивна, перцептивна. Сторони спілкування. Механізми сприйняття людини людиною: ідентифікація, рефлексія, стереотипізація. Методи вивчення спілкування.</p> <p>Поняття про мову і мовлення. Походження мови. Функції мовлення: означення, узагальнення, комунікації. Три сторони комунікації: інформаційна, виразна, волевияви. Форми мовлення: зовнішнє і внутрішнє. Види мовлення усне (діалогічне і монологічне), писемне мовлення, їх психологічна характеристика. Мовленнєві властивості особистості.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бойко В. В. Энергия эмоций в общении: взгляд на себя и на других / В.В. Бойко. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1996. – 472 с. Электронный ресурс. Режим доступа: http://www.kodges.ru/8463-jenergija-jemocijj-v-obshhenii-vzgljad-na-sebja-i.html 2. Крыжановский Ф. И., Третьяков В. П. Грамматика общения.-Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1990. 3. Леонтьев А. А. Психология общения / А. А. Леонтьев. – М., 1997. –127 с. 4. Осипова А. А. Манипуляции в общении и их нейтрализация: умей сказать “нет!” / Осипова А. А. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. 5. Пиз А. Язык телодвижений. – СПб.: Издательский дом Гутенберг, 1997. 6. Пиз А. Язык телодвижений: Как читать мысли других по их жестам / А. Пиз. – СПб.: Изд. дом «Рутенберг», 2000. – 272 с. 7. Ушакова Т.Н. Проблема внутренней речи // Вопросы психологии. – 1985. – №2. 	22	2
2.3	<p style="text-align: center;">Тема 5. Група і колектив <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про групу. Велика та мала група. Види малих груп. Структура малої групи. Позиція, статус, внутрішня установка та роль. Керівництво та лідерство в групі. Стили лідерства: авторитарний, демократичний та ліберальний. Колектив як група вищого рівня розвитку. Методи вивчення малих груп та колективів. Критичні періоди у розвитку групи. Міжособові взаємини у групах та колективах. Неприятливі відносини в групі, джерела їх виникнення та негативні наслідки. Типи міжособових конфліктів та способи їх розв'язання. Соціометрична картина внутрішньогрупових взаємодій. Ефективність групової діяльності. Шляхи підвищення ефективності діяльності групи. Особливості впливу групи на особистість – позитивний та негативний. Явище конформізму. Інтимні міжособові стосунки: дружба, ворожість, любов.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гришина Н. В. Психология конфликта / Н. В. Гришина. – СПб. : Питер, 2006. – 464 с. 2. Гришина Н.В. Психология конфликта / Н.В. Гришина . – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2008. 3. Джелалі В. О. Психологія вирішення конфліктів : навч. посібник / В. О. Джелалі. – Харків-Київ : Р.И.Ф., 2006. – 320 с. 4. Кричевский Р. Л. Психология малой группы: теоретический и прикладной аспекты / Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М. – М. : Изд-во МГУ, 1991. 5. Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. – М., 1982. 6. Пірен М. І. Конфлікт і управлінські ролі: соціо-психологічний аналіз.-К.: 2000. 7. Плюснин Ю. М., Богатырева О. А., Биченков О. Е. Пространственное поведение и социальный статус ребенка в группе // Вопр. психологии. - 1993. - № 2. 	30	2
2.4	<p style="text-align: center;">Тема 6. Здібності <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про здібності. Здібності та діяльність. Різниця між здібностями, знаннями, уміннями та навичками. Різні підходи до визначення здібностей. Кількісна та якісна характеристика здібностей. Структура здібностей. Загальні та спеціальні здібності. Спеціальні здібності вчителів, психологів. Взаємозв'язок та взаємна компенсація різних здібностей. Здібності та успішність діяльності. Поняття обдарованості. Психологічна характеристика обдарованої дитини. Здібності та задатки.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Голубева Э. А. Способности и индивидуальность / Голубева Э. А. – М.: Прометей, 1993. 2. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – СПб. : Изд-во Питер-Ком, 1999. – 368 с. 	30	2

	<p>3. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. – СПб: Питер, 2000.</p> <p>4. Дружинин Н. Развитие и диагностика способностей / Отв. ред. Дружинин Н., Шариков В. – М. : ПЕРСЭ, 1991.</p> <p>5. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. – СПб.: Питер, 2009. – 448 с.</p> <p>6. Мерлин В. С. Структура личности: характер, способности, самосознание: учеб. пособие к спецкурсу / В.С. Мерлин ; Перм. гос. пед. ин-т, Урал. отд-ние О-ва психологов СССР при АН СССР. - Пермь : ПГПИ, 1990. - 107 с</p> <p>7. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / В. О. Моляко, О. Л. Музика. – Житомир : Видавництво ПП «Рута», 2007. – 319 с.</p> <p>8. Черноус В. Творчі здібності особистості: визначення, сутність, структура / В. Черноус // Проблеми підготовки сучасного вчителя, 2012. т. № 5(1). - С. 82-87.</p> <p>9. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека. — 2-е изд. — М.: Логос, 1996.</p>		
2.4	<p style="text-align: center;">Тема 7. Темперамент <i>Зміст теми</i></p> <p>Загальна характеристика темпераменту. Історія становлення типології темпераментів. Тип вищої нервової діяльності як фізіологічна основа темпераменту. Психологічна характеристика темпераменту. Психічні якості, що характеризують темперамент. Типологія темпераментів: сангвінічний, холеричний, флегматичний, меланхолійний. Позитивні та негативні сторони кожного типу темпераменту. Відсутність чистих типів, їх змішаність у більшості людей. Поняття індивідуального стилю діяльності. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i> <i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Белоус В.В. Темперамент и деятельность. Учебное пособие. — Пятигорск, 1990. 2. Белоус, В.В. Темперамент как инвариант / В.В. Белоус. – Пятигорск : Пятигорский ГЛУ, 1997. – 208 с. 3. Небылицын В. Д. Темперамент. // Психология индивидуальных различий. Тексты. / Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. — М.: Изд-во МГУ, 1982. — С. 153—159. 4. Русалов В. М. Пол и темперамент / В. М. Русалов // Психологический журнал. – 1993. – Т. 14. № 6. – С. 20-28. 	30	2
2.5	<p style="text-align: center;">Тема 8. Характер <i>Зміст теми</i></p> <p>Загальне поняття про характер. Характер як система найбільш стійких рис особистості, що проявляють себе в різних видах діяльності, спілкування та взаємодія людини з навколишнім світом. Характер та темперамент людини. Структура характеру. Риси характеру та закономірні зв'язки між ними. Різні підходи до типології характерів. Акцентуовані типи характерів за К.Леонгардом. Система акцентуованих характерів підлітків за А. Лічко. Соціальні типи характерів за Е.Фроммом. Характер та особистість. Місце характеру в загальній структурі особистості. Риси характеру та інші риси особистості. Характер та захисні механізми. Характер та воля людини. Характер та мотивація поведінки.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i> <i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Акцентуації характеру : хрестоматія : рек. МОН України як навч. посіб. для студ ВНЗ / уклад В. С. Грушко; МОН України, Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль : Астон, 2008. – 352 с. 2. Гуревич Л. Характер и почерк: размышления о графологии // Популярная психология: хрестоматия: учебное пособие для студентов пединститутів / сост. В. В. Мироненко. – М.: Просвещение, 1990. 3. Леонгард К. Акцентуированные личности / Пер. с нем. В.М. Лещинская; Под ред. В.М. Блейхера. – 2-е изд. стер. – Киев: Выща школа, 1989. – 375 с. 	30	2

3. 3.1	<p style="text-align: center;">Модуль III. Пізнавальні та емоційно-вольові психічні процеси.</p> <p style="text-align: center;">Тема 9. Увага <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про увагу. Значення уваги в житті людини. Фізіологічна основа уваги. Психологічні теорії уваги. Функції уваги: активізація, забезпечення вибірковості пізнавальних процесів. Види уваги: довільна, мимовільна, післядовільна, зовнішня, внутрішня, індивідуальна, групова, колективна. Властивості уваги: вибірковість, зосередженість, сталість, обсяг, розподіл, переключення. Методи вивчення уваги.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i> <i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Баскова И.Л. Внимание дошкольника, методы его изучения и развития: Изучение внимания школьников. - М.: Ин-т практ. психологии, Воронеж: НПО «МОДЭК», 1995. 2. Воронин Н.А., Строганова Т.А. Исследование латерализованных модулей зрительно-пространственного внимания // Вопр. псих. – 2008, №6. – С.119-129. 3. Дормашев Ю.Б., Романов В.Я. Психология внимания. – 3-е изд., испр. – М.: Московский психолого-социальный институт: Флинта, 2002. – 376 с. 4. Маценко В. Ф. Психологія пізнавальних процесів / В. Ф. Маценко. –К.: Главник, 2008. – 191 с. 5. Ньянапоника-махатхера. Внимательность как средство духовного воспитания. – С.-Пб.: “Ясный Свет”, 2005. – 248 с. 6. Психология внимания / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер и В. Я. Романова. – М.: ЧеРо, 2001. – 858 с. – (Серия «Хрестоматия по психологии»). 7. Психология внимания: Учеб.-метод. пособие / Авт.-сост. Т.К. Комарова. – Гродно: ГрГУ, 2002. – 124 с. 8. Родионова А.А. Личностные детерминанты психологической наблюдательности: Дис... канд. психол. наук: 19.00.01. – М., 2001. – 173 с. 9. Романов В. Я. Психология внимания / Романов В. Я., Роменец В. А., Дормашев Ю. Б. – М. : Тривола, 1995. 10. Савченко Т.Л. Сутність уваги, уважності і спостережливості як індивідуальних рис особистості // Актуальні проблеми психології. Том V. Випуск 10. – С. 205 -209. <p>II. Фаликман М.В. Внимание. – М.: Academia, 2006. – 420 с.</p>	24	2
3.2	<p style="text-align: center;">Тема 10. Пам'ять <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в житті та діяльності людини. Види пам'яті та принципи їх класифікації. Образна, рухова, емоційна та словесно-логічна пам'ять. Довільна та мимовільна пам'ять. Особливості короткотривалої пам'яті, її обсяг та механізми. Перекодування інформації при її переводі у довготривалу пам'ять. Смислова організація довготривалої пам'яті. Неусвідомлюваний характер довготривалої пам'яті людини. Запам'ятовування як процес пам'яті. Умови ефективності мимовільного запам'ятовування. Умови ефективності довільного запам'ятовування. Відтворення як процес пам'яті, його види. Забування та збереження як процеси пам'яті. Умови успішного збереження матеріалу у пам'яті. Тимчасове забування та його причини. Методи вивчення пам'яті. Уявлення пам'яті. Індивідуальні особливості і типи пам'яті. Управління пам'яттю.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i> <i>Додаткові</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Андреева О. А. Техника тренировки памяти / О. А. Андреева. – Екатеринбург : НЕССИ-Пресс, 1992. – 192 с. 2. Иванов Е. Ф. Психология мышления и памяти: учеб. пособие / Иванов Е. Ф. – Х. : ХГУ, 1990. 3. Лапп Д. Улучшаем память в любом возрасте: пер. с франц. / Д. Лапп.– М.: Мир, 1993. – 240 с. 4. Маценко В. Ф. Психологія пізнавальних процесів / В. Ф. Маценко. –К.: Главник, 2008. – 191 с. 	30	2
3.3	<p style="text-align: center;">Тема 11. Мислення <i>Зміст теми</i></p> <p>Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності. Мислення як узагальнене та опосередковане відображення дійсності. Характеристика розумових дій. Розумові операції: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, абстракція. Логічні форми мислення – судження та умовиводи, їх види. Поняття, види понять. Мислення як процес постановки та розв'язання теоретичних і практичних задач. Мислення і розуміння. Мислення і мовлення. Значення слова як одиниці мислення і мовлення. Зв'язок мислення і мовлення. Види мислення: наочно-дійове, наочно-образне та понятійне. Індивідуальні особливості мислення. Теорії мислення. Асоціативна теорія мислення. Уявлення про мислення у біхевіоризмі та гештальтпсихології. Логічна теорія мислення С.Л.Рубінштейна.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Базові підручники (див. список п. VII даної програми).</i> <i>Додаткові</i></p>	26	2

1.	Веккер Л.М. Психические процессы: В 3-х т. – М., 1981.		
2.	Иванов Е. Ф. Психология мышления и памяти: учеб. пособие / Иванов Е. Ф. – Х. : ХГУ, 1990.		
3.	Крыжановская Л. М. Психология мышления: Монография. — М.: Психолог, 1996.		
4.	Маценко В. Ф. Психология пізнавальних процесів / В. Ф. Маценко. –К.: Главник, 2008. – 191 с.		
5.	Пасніченко, А. Е. Психологія пізнавальної сфери особистості: відчуття, сприймання, мислення. Курс лекцій. – Чернівці: ВІЦ «Місто», 2013. – 320 с.		

4.2. Плани практичних, семінарських занять

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет, завдання та методи сучасної психології	2
2.	Розвиток психіки	2
3.	Психологія особистості	2
4.	Діяльність особистості	2
5.	Особливості спілкування особистості у соціальних групах і колективах	2
6.	Здібності	2
7.	Темперамент і характер	2
8.	Увага	2
9.	Уява	2
10.	Пам'ять	2
11.	Мислення	2
	Разом	22

Зміст завдань до практичних занять

Практичні заняття

Тема 1. Предмет, завдання та методи сучасної психології

1. Становлення психології як науки про сутність та закономірності розвитку психіки.
2. Фізіологічні основи психіки.
3. Відображувальна та регулююча функції психіки. Механізми саморегуляції поведінки.
4. Основні форми прояву психіки та їх взаємозв'язок.
5. Психологія на сучасному етапі її розвитку. Основні принципи психології.
6. Завдання та структура сучасної психологічної науки.
7. Принципи і загальна організація психологічного дослідження.
8. Методи психологічних досліджень.
9. Поняття про способи кількісної обробки та якісний аналіз даних психологічного дослідження.

Практична частина заняття:

1. Обговорення поглядів Ж. Піаже щодо місця психології в системі наук та її міждисциплінарних зв'язків. У чому полягає функція психології в системі наук?
2. Побудуйте схеми співвідношення між суб'єктом, об'єктом та предметом психології. Наведіть приклади об'єкта та предмета конкретного психологічного дослідження.
3. Чим відрізняється історія психології від історичної психології, історична психологія – від етнопсихології?
4. Дискусія: “Чим займається теоретичний психолог, чим – практичний? Які завдання може вирішувати практичний психолог і чим вони відрізняються від завдань священика?”
5. Що б Ви хотіли знати та вміти, аби досягти успіху як психолог-теоретик та як психолог-практик?
6. Чим пояснити факт виникнення уявлень про душу? Опишіть уявлення українців про душу у дохристиянські часи та в епоху середньовіччя.
7. У чому полягає відмінність між матеріалістичним та ідеалістичним уявленням про душу людини? Як вони співвідносяться між собою?
8. У чому полягає відмінність між душею та духом, душею та психікою?
9. Чи є душа у тварин? Якщо є, то чим вона відрізняється від душі людини; якщо нема, то чому?
10. Що відіграло вирішальну роль у визнанні психології як самостійної науки?
11. Дискусія: “Як об'єднати об'єктивну та суб'єктивну психологію?”
12. Чим відрізняється психологічний напрям від галузі психології? Наведіть приклади.

13. Хто і як вивчав поведінку в психології? Дискусія на тему “Чому поведінка стала предметом дослідження в психології?”
14. Підстави виникнення гештальтпсихології.
15. Розкажіть міфи про Едіпа та Електру.
16. Вітчизняні психологи XVII – XX ст.
17. Чим гуманістична психологія відрізняється від гуманітарної психології?
18. Побудуйте схему співвідношення понять: “методологія”, “метод”, “методика”.
19. Які є організаційні методи дослідження?
20. Які основні правила проведення наукового психологічного спостереження?
21. Які основні правила проведення бесіди?
22. Творчі завдання: 1. Складіть кросворд з понять даної теми. 2. Складіть перелік приказок та прислів'їв на психологічні теми, охарактеризуйте їх зміст.

Рекомендовані інформаційні джерела
Базові підручники (див. список п. VII даної програми).
Додаткові

1. Болотнікова І. В. Науково-історичні витоки становлення української педології та психології // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – 9–10. С. – 104 – 106.
2. Воляннюк Н. Ю. Использование биографического метода в психолого-педагогических исследованиях // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 1. – С. 37 – 40.
3. Годфруа Ж. Что такое психология.: В 2-х т. — М., 1992.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. — К., Либідь, 1997.
5. Горбунов Д. С. Практикум по психологическому исследованию. – М., 2000. – С. 3-218.
6. Данилов Н. Н., Крылова А. Л. Физиология высшей нервной деятельности. — Ростов на Дону: Феникс, 2001. — 480 с.
7. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология: Учебник для вузов. –2-е изд., доп. – СПб.: Питер, 2003.
8. Ждан А. И. История психологии: от античности до наших дней. — М., 1990. - 367с.
9. Ждан А.Н. История психологии: от Античности до наших дней :учебник для вузов/А.Н.Ждан.–Изд.7-е,испр. и доп.–М. : Академический проект, 2007. –576 с.
10. Загальна психологія: практикум /Укладач З. В. Огороднійчук. — К, - 2004. - 195 с.
11. Кісарчук З. Г. Особливості розвитку практичної психології на сучасному етапі // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. – № 3. – С. 10 – 12.
12. Крылов А. А.. Психология. Учебник. — М., 1999.
13. Летцев В. М. В. В. Зеньковский – психолог і діяч // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 12. – С. 75 – 79.
14. Максименко С. Д. Общая психология. — М.: Рефл-бук, Ваклер, 1999.- 523 с.
15. Мироненко І.А. «Методологія Б.Г.Ананьєва в світє сучасного розвитку психологічної науки» // Вопр. психології.– 2007.–№5.
16. Мороз А. В., Полташевская Е. С. Научный вклад Ю. Л. Охоровича в психологию // Вопросы психологии. – 1991. – № 2. – С. 113 – 119.
17. Нариси з історії вітчизняної психології XVII – XVIII ст. / За ред. Г. С. Костюка. – К., 1992.
18. Немов Р. С. Психология. Общие основы психологии. — Кн. 1. — М.: Просвещение. Владос, 1994. — 576 с.
19. Панок, В. Г. Місце практичної психології в системі психологічного знання / В. Г. Панок // Практична психологія та соціальна робота: Науково-практичний освітньо-методичний журнал. - 2014. - N 8. - С. 5-8.
20. Петровский А. В. Введение в психологию: Учебн. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений. — М., 1995.
21. Практикум із загальної психології: для подвійних спеціальностей /Уклад. Л. В. Долинська, С. О. Ставицька, В. В. Волошина.: — К.,2003. - 140 с.
22. Приходько Ю. О. Нариси становлення та розвитку дитячої психології: Навчальний посібник — К: НПУ ім. Драгоманова, 1999. - 205 с.
23. Психологический словарь /Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мицерекова. - М., 1996.
24. Психология. Словарь /Под ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. - Изд. 2-е исправл. и дополн.) — М.: Политиздат, 1990.
25. Роменець В. А. Історія психології XIX-початку XX століття: Навч. посіб. — К: Вища школа, 1995. — 614 с.
26. Сидоренко Е. П. Математические методы в психологии. – М., 2000.
27. Солсо Р. Л. Когнитивная психология. — М., 1996.
28. Солсо Р. Психология в XXI в.: к новым пределам точности // Психологический журнал. – 1996. – Т. 17. – № 4. – С. 3 – 11.
29. Троицкий М. М. Современное учение о задачах и методах психологии // Вопросы психологии. – 1995. – № 4. – С. 93 – 107.
30. Шульц Дайана, Шульц Сидани Элен. История современной психологии. – СПб: Питер, 1998.

Тема 2. Розвиток психіки

1. Виникнення психіки як результат еволюції матерії.
2. Умови виникнення та загальні закономірності розвитку психіки і форм поведінки в процесі еволюції тварин.
3. Природа та сутність психіки людини.

Практична частина заняття:

1. Порівняйте основні властивості відображення у неживій та живій природі.
2. Дискусія: “Чи розвиток – це будь-яка зміна?”
3. Поняття про чутливість та подразливість.
4. Наведіть приклади біотичних та абіотичних подразників.
5. У чому полягає наукова проблема виникнення психіки тварин і які є варіанти її вирішення?
6. У чому полягає наукова проблема розвитку психіки тварин і які є варіанти її вирішення?
7. На прикладі психологічних дослідів продемонструйте, чим відрізняються нижчий та вищий рівні стадії сенсорної психіки.
8. Наведіть приклади родової та індивідуально-мінливої форм поведінки на стадіях сенсорної та перцептивної психіки.
9. Наведіть приклади ритуальної поведінки тварин.
10. Порівняйте основні ознаки інстинктів, навичок та тваринного інтелекту.
11. У чому полягає відмінність між допсихічною та психічною формами відображення на рівні живої природи?
12. Дискусія: “Чи еволюція тваринного світу у наш час може призвести до появи нового виду живих істот?”
13. Назвіть спільне та відмінне між психікою людини та тварини.
14. Опишіть особливості духовного світу наших пращурів.
15. Чим поняття “передумови” відрізняється від поняття “умови”, а поняття “умови” – від поняття “фактори”?
16. Поясніть на прикладах основні властивості психіки людини.
17. Чим матеріальні основи відрізняються від фізіологічних механізмів психіки?
18. Як упродовж історії змінювались погляди на матеріальні основи та фізіологічні механізми психіки людини?
19. Шляхи розв’язання психофізіологічної проблеми.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові

1. Анатомія центральної нервової системи (спинний і головний мозок). Навч.-метод. посіб. з анатомії людини. — К. 1999. — 120 с
2. Гроф С. За пределами мозга. 2-е изд. – М.: Изд-во Трансперсонального Ин-та, 1993. – С. 68 – 92, 146 – 153.
3. Дубровский Д. И. Психика и мозг: результаты и перспективы исследований // Мозг и сознание / Отв. Ред. Д. И. Дубровский, Р. И. Кругликов. – М.: ФО СССР, 1990. – С. 3 – 31.
4. Дубчак. О. «Адаптація ліворуких дітей»// Відкритий урок. – 2007. – №1. – С.6-9.
5. Иванников В. Психология – наука о законах психики / В. Иванников // Популярная психология : хрестоматия : учебное пособие для студентов пединститутов / сост. В. В. Мироненко. – М.: Просвещение, 1990. – 399 с.
6. Коул М. Культурные механизмы развития // Вопросы психологии. – 1995. – № 3. – С. 5 – 20.
7. Крушинский Л. В. Эволюционно-генетические аспекты поведения. – М.: Наука, 1991. – С. 53 – 71, 147 – 154, 239 – 244.
8. Кудрявцев В. Т. Творческая природа психики человека // Вопросы психологии. – 1990. – № 3. – С. 113 – 120.
9. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики. 4-е изд. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. – С. 15 – 69, 219 – 292, 350 – 370.
10. Шубин А.В., Сорпионова Е.И. «Асимметрия мозга и особенности вербальной креативности»// Вопр. психологии. – 2007.– № 4.

Тема 3. Психологія особистості

1. Індивід, особистість, індивідуальність.
2. Біологічне і соціальне в особистості людини. Проблема наслідування психічних властивостей.
3. Психологічна структура особистості. Спрямованість як стрижнева характеристика особистості.
4. Активність особистості. Потреби як джерело активності.
5. Мотивація як прояв потреб особистості. Види мотивів. Рівень домагань.
6. Інтереси, ідеали та світогляд особистості як умови, що забезпечують цілісність, сталість та спрямованість особистості.
7. Теорії особистості у психології.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові

1. Абульханова К.А., Воловикова М. И. Психосоциальный и субъектный подходы к исследованию личности в условиях социальных изменений//Психологический журнал.–Т.27. – 2007. – №5. – С.5-14.
2. Асмолов А. Г. Психология личности. Принципы общепсихологического анализа: учебник – М: МГУ, 1990.
3. Занюк С. С. Психологія мотивації : навч. посібник / С. С. Занюк. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
4. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. – СПб., - 2006.
5. Копець Л. В. Психологія особистості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. В. Копець. – 2-е вид. – К.: Вид. дім —Києво-Могилянська академія], 2008. – 458 с.
6. Максименко С. Поняття особистості в психології // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – №7. – С.1-7.
7. Маркин В. Личность в категориальном ряду: индивид, субъект и личность, индивидуальность : психолого-акмеологический объект // Мир психологии. – 2007. - №1. – с.45-55.
8. Носков, В. І. Структура особистості й оптимізація психогенного середовища / В. І. Носков // Практична психологія та соціальна робота. — 2002. — №3. — С.58-61. — Закінчення. Початок 2002, №2. – С. 61-62.
9. Приходько Ю.О. Ціннісні орієнтації особистості як наукова проблема / Приходько Ю.О., Павлюченко А.А. // Наукові записки: Зб.наук.ст. - К.: НПУ, 2001.- Вип.42. - С. 21-23.
10. Рибалка В. Концепція особистості у вітчизняній психології // Психолог. – 2003. - №4. – С.1-6.
11. Сидоров К. Самооценка в психологии // Мир психологии 2006.- №2.- с.224-234.
12. Хлівна О. М. Здорова особистість в світлі гуманістичної моделі А. Маслоу та акмеологічного підходу / О. М. Хлівна, Т. В. Федотова // Практична психологія та соціальна робота : Науково-практичний та освітньо-методичний журнал . – 09/2005 . – №9 . – С.1-4 .
13. Штепа, О. С. Особистісна зрілість як динамічна особистісна структура / О. С. Штепа // Практична психологія та соціальна робота: Науково-практичний та освітньо-методичний журнал . – 09/2005 . – N9 . – С.4-8 .

Тема 4. Діяльність особистості

1. Загальне поняття про діяльність. Зовнішня і внутрішня діяльність, їх взаємозв'язок.
2. Структура діяльності. Дії та рухи.
3. Усвідомлені та автоматизовані компоненти діяльності. Уміння, навички, звички та їх особливості.
4. Навички, їх структура та закономірності вироблення. Проблема переносу та інтерференції навичок.
5. Праця, навчання і гра як основні види людської діяльності, їх характеристика.
6. Поняття „провідна діяльність”.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові

1. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – 2-е изд. –Спб.: Питер; М.: Смысл, 2003. – 850 с.
2. Чуприкова Н.Н. Система понятий общей психологии и функциональная система психической регуляции поведения и деятельности // Вопр. психологии.– 2007.–№3 .

Тема 5. Особливості спілкування особистості у соціальних групах і колективах

1. Поняття про спілкування, зміст та засоби спілкування (вербальні та невербальні). Види спілкування.
2. Міжособові взаємини в групах та колективах.
3. Психологічна сумісність та її види.
4. Структура спілкування: комунікативна, перцептивна, інтерактивна.
5. Механізми сприйняття людини людиною: ідентифікація, рефлексія, стереотипізація.
6. Поняття про мову та мовлення. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Функції мовлення (означення, узагальнення, комунікації).
7. Форми мовлення. Види мовлення.
8. Три сторони комунікації (виразна, інформаційна, волевияву).
9. Поняття про групу. Види малих груп. Референтна група.
10. Керівництво та лідерство в групі. Стилі лідерства.
11. Колектив як група вищого рівня розвитку. Методи вивчення малих груп та колективів.
12. Особливості впливу групи на особистість. Явище конформізму.

Практична частина заняття:

1. Разом з викладачем проведення рольової гри «Мозковий штурм» для вирішення проблеми: «Від яких психологічних особливостей групи залежить ефективно формування особистості?».
2. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.

3. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові

1. Гришина Н.В. Психология конфликта / Н.В. Гришина . – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2008.
2. Кричевский Р. Л. Психология малой группы: теоретический и прикладной аспекты / Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М. – М. : Изд-во МГУ, 1991.
3. Общая психология: познавательные процессы: учебное пособие / В.М.Козубовский. – 3-е изд. – Минск: Амалфея, 2008. – 368 с.
4. Осипова А. А. Манипуляции в общении и их нейтрализация: умей сказать “нет!” / Осипова А. А. – Ростов н/Д : Феникс, 2006.

Тема 6. Здібності

1. Поняття про здібності. Здібності та задатки.
2. Структура здібностей.
3. Загальні та спеціальні здібності.
4. Здібності та успішність діяльності.
5. Обдарованість, її психологічна характеристика.
6. Педагогічні здібності та їх характеристика.
7. Діагностика здібностей (Методика вивчення комунікативних та організаторських здібностей, ДДО)

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові

1. Сапогова Е.Е. Задачи по общей психологии. - М.: Аспект Пресс, 2001.
2. Яцюрник, А. О. Тест на визначення творчих здібностей Хорста Зіверта : авторський переклад на українську мову / А. О. Яцюрник // Практична психологія та соціальна робота : науково-практичний освітньо-методичний журнал. - 2014. - № 10. –С. 16-20.

Тема 7. Темперамент і характер

1. Поняття про темперамент та його типи.
2. Фізіологічні основи темпераменту.
3. Типи ВНД та темперамент.
4. Сучасні підходи до психологічної характеристики типів темпераменту.
5. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності.
6. Загальне поняття про характер та його природу.
7. Характер та темперамент.
8. Структура характеру.
9. Акцентуовані типи характеру за К.Леонгардом.

Практична частина заняття:

1. Написання та обговорення на занятті твору-мініатюри «Особливості мого темпераменту».
2. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
3. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

Базові підручники (див. список п. VII даної програми).

Додаткові

1. Леонгард К. Акцентуированные личности / Леонгард К. – К. : Эксмо-Пресс, 2001.
2. Сапогова Е.Е. Задачи по общей психологии. - М.: Аспект Пресс, 2001.

Тема 8. Увага

1. Увага як вибіркова спрямованість та зосередженість психічної діяльності.
2. Фізіологічні механізми уваги.
3. Види уваги та їх порівняльна характеристика.
4. Властивості уваги.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела
Базові підручники (див. список п. VII даної програми).
Додаткові

1. Общая психология: познавательные процессы: учебное пособие / В.М.Козубовский. – 3-е изд. – Минск: Амалфея, 2008. – 368 с.

Тема 9. Уява

1. Поняття про уяву як специфічно людський вид діяльності.
2. Виникнення образів уяви.
3. Види уяви. Мрія як особливий вид уяви.
4. Етапи творчої уяви. Відмінність образів уяви від образів сприймання та пам'яті.

Практична частина заняття:

1. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
2. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела
Базові підручники (див. список п. VII даної програми).
Додаткові

1. Веккер, Л. М. Психика и реальность: единая теория психических процессов. — М.: Смысл, 1998. — 670 с
2. Общая психология: познавательные процессы: учебное пособие / В.М.Козубовский. – 3-е изд. – Минск: Амалфея, 2008. – 368 с.

Тема 10. Пам'ять

1. Поняття про пам'ять. Фізіологічний, біохімічний та психологічний підхід до розкриття механізмів пам'яті.
2. Види пам'яті.
3. Індивідуальні особливості і типи пам'яті.
4. Процеси пам'яті. Умови, що сприяють успішному збереженню інформації.
5. Уявлення.

Практична частина заняття:

1. Скласти пам'ятку для учнів і для себе про те, як краще організувати запам'ятовування і відтворення матеріалу.
2. Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
3. Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела
Базові підручники (див. список п. VII даної програми).
Додаткові

1. Зинченко Т.П. Память в экспериментальной и когнитивной психологии - СПб.: Питер, 2002. - 320 с.
2. Максименко, С. Д. Диагностика пам'яті дитини: загальні рекомендації щодо дослідження пам'яті / С. Д. Максименко, Л. Г. Терлецька, О. П. Главник // Практична психологія та соціальна робота : науково-практичний освітньо-методичний журнал. - 2014. - № 6. - С. 52-58.
3. Общая психология: познавательные процессы: учебное пособие / В.М. Козубовский. – 3-е изд. – Минск: Амалфея, 2008. – 368 с.
4. Хрестоматия по общей психологии : психология памяти / под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер и В. Я. Романова. – 3-е изд. – М. : ЧеРо, 2002.

Тема 11. Мислення

1. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності. Єдність мислення та мови.
2. Логічні форми мислення.
3. Мислення як діяльність та розв'язання мислительних задач
4. Мислительні операції як основні механізми мислення
5. Види мислення.

Практична частина заняття:

Виконання творчих завдань:

1. Підберіть з художньої літератури приклади виявлення роботи мислення героїв твору і дайте пояснення його властивостей, розкрийте зміст мислення в даному випадку.
2. Опишіть прийоми розвитку активного самостійного мислення.
3. Охарактеризуйте особливості власних мисленнєвих операцій та шляхи їх удосконалення.

Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.

Рішення практичних задач.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Магазов С.С. Когнитивные процессы и модели - М.: Издательство ЛКИ, 2007 - 248 с.
2. Общая психология: познавательные процессы: учебное пособие / В.М.Козубовский. – 3-е изд. – Минск: Амалфея, 2008. – 368 с.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдань для самостійної роботи студентів	Форми звітності
1.	Опрацювання лекційного матеріалу.	Конспект лекцій з дисципліни
2.	Складання та ведення протягом вивчення курсу власного термінологічного словника. У словник заносяться поняття, визначення та терміни з тем, що вивчаються.	Словник
3.	<p>Підготовка до практичних та лабораторних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостійне опрацювання додаткової літератури до тем лекційного курсу; - самостійне опрацювання питань для підготовки до занять (самоконтроль засвоєння змісту лекційного курсу. - пошук додаткових джерел інформації по темі практичного заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) – в бібліотеках та в електронному вигляді – в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD). <p><i>Питання для самостійного опрацювання до:</i></p> <p><i>практичного заняття №1</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зв'язок сучасної педагогічної практики з проблемами і питаннями, що розробляються в різних галузях психологічної науки. 2. Особливості застосування методу анамнезу у психології. 3. Характеристика методу експертних оцінок у загальній психології. 4. Моделювання як метод психологічного дослідження та його види. 5. Особливості використання методу самоспостереження та самозвіту. 6. Характеристика методу контент-аналізу <p><i>практичного заняття №2</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція умовно-рефлекторного розуміння психіки від І. П. Павлова до сучасних психологічних концепцій: модель концептуальної рефлекторної дуги за Є. М. Соколовим; психофізіологічна поведінкова теорія К. Халла; модель функціональної системи за П. К. Анохіним; функціональні блоки мозку за А. Р. Лурією. 2. Роль кори головного мозку і підкоркових структур в управлінні психічними процесами і станами. 3. Проблема біологічного і соціального в розвитку психіки і поведінки людини. 4. Основні генотипно обумовлені психологічні і поведінкові характеристики людини. 5. Основні етапи еволюції людини у зв'язку з її психічним, соціальним і культурним розвитком. 6. «Мова» і спілкування тварин. 7. Еволюційні передумови виникнення людської психіки. 8. Спільна трудова діяльність як головний чинник формування свідомої людської психіки. 9. Елементарні і вищі психічні функції у людини. Інтелект людини. 10. Види та особливості інтелектуальної поведінки тварин. 11. Співвідношення між інстинктом, рефлексом і розумом. <p><i>практичного заняття №3</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття свідомості, самосвідомості та ментальності. 2. Свідомість і самосвідомість як продукт природної та соціальної еволюції людини. <p><i>практичного заняття №4</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми і методи самовиховання як фактор самовдосконалення особистості. 2. Біогенетична і соціогенетична концепція розвитку особистості. 3. Мотиваційні регулятори життєвого шляху людини. 4. Розвиток і саморозвиток особистості в різних видах діяльності. 5. Поняття життєвого шляху та проблеми особистісного розвитку людини. <p><i>практичного заняття №5</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості системного підходу до вивчення діяльності, поведінки особистості. 2. Основні підходи до класифікації мотивів діяльності. 3. Порівняльна характеристика процесуальної та особистісної саморегуляції. 4. Активність і саморегуляція як стрижневі характеристики діяльності і поведінки особистості. 5. Характерні риси гри як одного з видів діяльності. 6. Характерні риси навчання як виду діяльності. 7. Умови взаємного переходу гри і праці в навчання і навпаки. <p><i>практичного заняття №6</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості спілкування особистості. 2. Відмінності між мовою і мовленням. 3. Мова як суспільно-історичне явище. 4. Специфіка гносеологічного, семантичного, лінгвістичного і психологічного аспектів, проблеми мови і мовлення. 5. Соціальні еталони та стереотипи як стабілізуючі фактори психіки. 6. Взаєморозуміння — важлива умова встановлення й розвитку міжособистісних стосунків. 7. Роль міжособистісних стосунків у функціонуванні групи. 8. Спільна діяльність як взаємодія. 9. Група і її роль у розвитку людини як особистості. 10. Психологічні механізми сприймання людьми один одного. 11. Психологічні прояви співчуття особистості в групі. <p><i>практичного заняття №7</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Якісна та кількісна характеристика здібностей. 2. Співвідношення здібностей і задатків людини. 3. Взаємодія та взаємокомпенсація здібностей. 4. Природа індивідуальних психологічних відмінностей людей за здібностями. 5. Умови та передумови формування людських здібностей. 	<p>Виступ, доповнення на занятті</p>

	<p>6. Умови, фактори, особливості раннього розвитку і вияву загальних та спеціальних здібностей у дітей.</p> <p>7. Міжстатеві відмінності у здібностях та їх наукове пояснення.</p> <p><i>практичного заняття № 8</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні особливості та властивості типів темпераменту (холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік). 2. Вплив типу темпераменту на формування екстравертованих чи інтровертованих поведінкових характеристик людини. 3. Темперамент як основа для формування певних особистісних рис людини (вразливість, емоційність, тривожність, імпульсивність тощо). 4. Вплив темпераменту на індивідуальний стиль та ефективність діяльності людини. 5. Вікові особливості та основні умови і механізми формування характеру. 6. Вплив темпераменту на формування рис характеру особистості. 7. Сензитивний період для становлення і розвитку позитивних рис характеру. 8. Психофізіологічні та соціальні проблеми профілактики та корекції негативних рис характеру особистості. 9. Екстравертованість та інтровертованість як прояв певних рис характеру. <p><i>практичного заняття №9</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Функції уваги в навчально-виховному процесі. 2. Умови ефективного формування уважності; способи організації і керування увагою учнів. 3. Вікові та індивідуальні особливості уваги, умови розвитку післядовільної уваги в юнацькому віці. 4. «Нижчі» і «вищі» форми уваги, етапи розвитку уваги у дітей. <p><i>практичного заняття №10</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зв'язок відчуттів з властивостями зовнішнього і внутрішнього середовища організму. 2. Психофізіологічні механізми формування відчуттів. 3. Зміна чутливості аналізаторів та її причини. 4. Спільне та відмінне у сприйняттях та відчуттях, їхня роль у життєдіяльності людини. 5. Зв'язок сприймання та моторики людини. 6. Активний характер відчуттів і сприймань у взаємодії людини із середовищем. <p><i>практичного заняття №11</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток пам'яті у філо- й онтогенезі. 2. Фактори, що впливають на розвиток пам'яті. 3. Особистість, пам'ять і мотивація. 4. Порушення пам'яті та їхні наслідки. <p><i>практичного заняття №12</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема генетичного зв'язку мислення і мовлення. Мовлення як матеріальна основа мислення. 2. Альтернативні підходи до розвитку мислення. 3. Зв'язок між коефіцієнтом інтелекту і життєвими успіхами. 4. Поняття штучного інтелекту: проблема створення і функціонування. 5. Особистісні властивості творчої людини: проблеми і шляхи розвитку творчого мислення. 6. Концепції розвитку мислення в онтогенезі. <p><i>практичного заняття №13</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль уяви в житті та професійній діяльності людини. 2. Становлення творчої професійної діяльності, співвідношення творчості і професіоналізму. 3. Психологічні особливості спільної творчої діяльності. 4. Уява та індивідуальна творчість. 5. Використання продуктів уяви в особистісних та проєктивних тестах. 6. Вплив уяви на стан організму. <p><i>практичного заняття №14</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зв'язок емоцій і почуттів з потребами людини. 2. Емоції, почуття та людська індивідуальність. 3. Роль емоцій і почуттів у сфері людських взаємин. 4. Вияв емоцій та почуттів в художній творчості. 5. Зв'язок моторики з емоційною сферою людини. 6. Вплив органічних станів людини на її емоції та почуття. 7. Значення волі в організації діяльності і спілкування людини. 8. Зв'язок вольової регуляції поведінки з боротьбою мотивів, потребами і цілями людини. 9. Воля і рефлексія. 10. Проблема взаємозв'язку високого рівня свідомості та «сили волі» особистості. 11. Умови розвитку і формування та особливості виховання вольової активності людини. 12. Розлади складної вольової дії: чинники і наслідки. 	
4.	<p>Підготовка доповідей, повідомлень на практичне заняття.</p> <p><i>До практичного заняття №1</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Класифікація основних проблем і наук про людину. - Психологія в системі наук. - Становлення психології як науки про сутність і закономірності розвитку психіки; завдання психології. - Основні галузі психології. - Основні форми прояву психіки та їхній взаємозв'язок (психічні процеси, стани, властивості). - Природничонаукові основи психології: анатомічний субстрат психіки; рефлекторна природа психічного відображення; функції психіки та їх представлення в головному мозку. - Відображальна і регулятивна функція психіки. - Механізми саморегуляції поведінки. Істотні ознаки соціального відображення. - Генетичні основи психіки і поведінки. - Проблеми методу дослідження в психології. - Основні етапи психологічного дослідження. - Метод спостереження та його види. - Методи опитування. - Діагностичні методи: тест та його види. - Експеримент, види експерименту. <p><i>До практичного заняття №2</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Допсихічні форми відображення у неживій та живій природі. - Розвиток психічних форм відображення та поведінки тварин. - Матеріалістичне й ідеалістичне розуміння сутності та походження психіки. - Нервова система, її виникнення, вдосконалення та роль у розвитку форм відображення у філогенезі. - Механізми відображувальної діяльності на різних стадіях розвитку психіки. - Відмінності психіки людини від психіки тварин. 	Усна доповідь, повідомлення на занятті

До практичного заняття №3

- Характеристика індивідуальної свідомості людини
- Суспільно-історичний характер свідомості. Культурно-історична парадигма Л. С. Виготського.
- Свідомість та її структура. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.
- Роль знакових систем, предметів матеріальної і духовної культури у розвитку вищих психічних функцій людини.
- Самосвідомість та «Я-концепція» особистості.

До практичного заняття №4

- Індивід, особистість, індивідуальність.
- Класифікація типів та природа особистості у психологічних теоріях.
- Структура особистості (А. В. Петровський, К. К. Платонов, З. Фройд.).
- Формування та розвиток особистості: періодизація Д. Б. Ельконіна.
- Стадії розвитку особистості за Е. Еріксоном.
- Проблеми особистісного зростання.
- Сучасні підходи українських та російських психологів до розгляду структури особистості.

До практичного заняття №5

- Основні характеристики активності і діяльності.
- Головні відмінності діяльності людини від активності тварин.
- Структура діяльності та активності.
- Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності.
- Види діяльності, їхня характеристика.
- Освоєння та перетворення діяльності в процесі її розвитку.
- Діяльність і особистість.

До практичного заняття №6

- Вербальні і невербальні засоби спілкування.
- Фізіологічні механізми мовної діяльності.
- Види та функції мови і мовлення.
- Функції і форми спілкування.
- Умови, шляхи і прийоми розвитку мовлення та оволодіння навичками спілкування.
- Основні стилі спілкування та їхня ефективність у різних видах діяльності.
- Психологічні механізми міжособистісних стосунків.
- Міжособистісні стосунки як основа соціалізації особистості.
- Характеристика функцій спілкування.
- Кризи і конфлікти в житті людини.
- Класифікація груп, їхня характеристика.
- Взаємовпливи в групі.

До практичного заняття №7

- Поняття про здібності, їхня фізіологічна основа.
- Структура та види здібностей.
- Співвідношення та якісна характеристика понять: геніальність, обдарованість, талант і майстерність.

До практичного заняття №8

- Поняття про темперамент як сукупність індивідуальних проявів динаміки психічної діяльності людей.
- Історія розвитку та становлення вчення про темперамент.
- Фізіологічна основа темпераменту та характеристика чотирьох основних типів нервової системи за І. П. Павловим.
- Характеристика типів темпераменту за Б. М.Тепловим, В. Д. Небиліциним.
- Психологічні особливості та властивості типів темпераменту (холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік).
- Вплив темпераменту на індивідуальний стиль діяльності людини.
- Поняття про характер. Природна основа та соціальні впливи на формування характеру.
- Структура та характеристика провідних рис характеру людини.
- Вчинок і формування провідних рис характеру особистості.

До практичного заняття №9

- Поняття про увагу, її фізіологічну основу.
- Роль та значення уваги в житті і діяльності людини. Функції уваги.
- Види уваги, їхня характеристика.
- Властивості уваги та особливості їх взаємодії.

До практичного заняття №10

- Поняття про відчуття. Значення відчуттів у житті людини, їх походження.
- Фізіологічні основи відчуттів. Фізичні властивості середовища, які породжують відчуття різної модальності.
- Класифікація та види відчуттів і їхня характеристика.
- Закономірності та властивості відчуттів.
- Поняття про сприймання, його фізіологічна основа.
- Властивості та індивідуальні особливості сприймання.
- Класифікація та види сприйняття. Сприймання та спостереження.

До практичного заняття №11

- Поняття про пам'ять. Роль та місце пам'яті в системі психічних процесів.
- Фізіологічні та біохімічні процеси пам'яті.
- Класифікація та різновиди пам'яті. Взаємозв'язок і взаємодія різних видів пам'яті.
- Процеси та індивідуальні особливості пам'яті. Кількісні та якісні характеристики пам'яті.

До практичного заняття №12

- Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності.
- Основні теорії мислення. Концепції розвитку мислення в онтогенезі.
- Мислительні процеси та операції, їхня характеристика.
- Види мислення, їхні особливості та характер взаємодії.
- Індивідуальні особливості мислення.
- Основні етапи процесу вирішення мисленнєвих задач. Проблемна ситуація і задача

До практичного заняття №13

- Поняття про уяву. Її фізіологічна основа.
- Процеси створення образів уяви.
- Класифікація і види уяви.
- Функції та індивідуальні особливості уяви.
- Розвиток та виховання уяви у дітей.

До практичного заняття №14

- Поняття про емоції та почуття, їхня фізіологічна основа.

	<ul style="list-style-type: none"> - Теорії емоцій. - Види емоцій і почуттів, їхня характеристика. - Загальні властивості емоцій і почуттів. - Форми переживання емоцій і почуттів. - Поняття про волю. Основні ознаки волі як психічного явища. - Функції волі: емоційно-вольова регуляція поведінки. - Воля як вища психічна функція. Структура простого та складного вольового акту. - Класифікація та характеристика базальних і системних вольових якостей. 	
5.	<p>Підготовка рефератів.</p> <p style="text-align: center;">Орієнтовна тематика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Основні етапи становлення та розвитку психології. - Розвиток психології в СРСР та в Україні. - Значення психологічних знань для педагогічної теорії і практики. - Походження та історичний розвиток психіки тварин - Тлумачення поняття свідомості та самосвідомості у провідних психологічних теоріях. - Змінені стани свідомості: медитація, гіпноз, вплив наркотичних препаратів та ін. Можливі механізми їх пояснення. - Індивідуальна свідомість людини як вища форма психічного відображення. - Вивчення свідомості людини у провідних психологічних течіях початку ХХ ст.: біхевіоризмі, психоаналізі та гештальтпсихології. - Проблеми кібернетичного моделювання особистості. - Психологічна характеристика творчої особистості (на прикладі видатних діячів науки, техніки, культури). - Психологічна характеристика власної особистості. - Сензитивні періоди і їхні коди (числа Фібоначчі). - Особливості, шляхи, прийоми і способи формування успішного педагогічного спілкування. - Особистісне спілкування вчителя й учнів як один із аспектів педагогічної майстерності. - Принципи класифікацій та шляхи вирішення конфліктних ситуацій. - Психологічні механізми та основні етапи соціалізації особистості. - Особливості виховання і навчання дітей різного віку залежно від типу темпераменту. - Конституційні теорії темпераменту (Кречмер, Шелдон, Сіге). - Психолого-педагогічний підхід до обдарованих дітей. - Основні типи акцентуацій рис характеру. Аналіз їхнього впливу на поведінку і діяльність людини. - Характер, поведінка й учбова діяльність учня. - Проблема формування та розвитку здібностей у дітей різного віку. - Механізми, прийоми, способи прискореного розвитку людських здібностей. - Паранормальні явища: можливі механізми та природа їх прояву. - Особливості професійної спостережливості вчителя. - Розвиток сенсорної культури особистості. - Найважливіші теорії пам'яті в психологічній науці. - Розвиток пам'яті у дітей. Індивідуальні особливості пам'яті і здібності людини. - Шляхи, прийоми і засоби тренування та покращання пам'яті. - Основні теорії мислення. - Поняття інтелекту за Дж. Гілфордом. Тести інтелекту та коефіцієнт інтелекту. - Стимулювання розвитку мислення за допомогою техніки «брейнстормінга». - Тест Д. Векслера: особливості застосування. - Натхненність і харизма. Поняття харизматичного впливу. - Поняття «інсайт», особливості його виникнення та вияву. - Уява і засоби психотерапевтичного впливу. - Теорії емоцій, характеристика цих теорій. - Розвиток та формування емоційної сфери дітей. - Теорії волі і її природа. - Психолого-філософський аналіз проблеми «свободи волі» як усвідомленої необхідності. - Дитячі ігри та їх роль у розвитку волі людини. 	Реферат
6.	Складання анкети.	Текст анкети
7.	Проведення проєктивної методики.	Малюнок, інтерпретація малюнка
8.	Пошук інформаційних джерел із психодіагностичними методиками, їх проведення та оформлення результатів дослідження за темами лабораторних занять	Тека із психодіагностичними інструментарієм та інтерпретацією результатів дослідження
9.	Розширення кола використовуваних джерел: використання науково популярних фільмів, телепередач, аудіо записів, художніх фільмів – з обов'язковим записом на електронні носії та анутованням щодо змісту і можливостей використання.	Запис на електронному носії та анотація
10.	Підготовка до модульного контролю № 1, 2, 3.	Відповіді на тестові запитання модульних контролей
11.	Підготовка до заліку та екзамену	Відповіді на залікові та екзаменаційні білети

У допомогу студентам у їх самостійній роботі викладач проводить індивідуальні консультації з дисципліни.

V. Контроль якості знань студентів

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного та підсумкового видів контролю.

5.1. Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль здійснюється періодично в межах поточних навчальних тем та має навчальний характер. Використовується:

- Усне опитування на практичних, лабораторних заняттях.
- Аналіз доповідей, повідомлень, конспектів першоджерел та рефератів.
- Аналіз виконаних завдань самостійної роботи.
- Фронтальне опитування з основних понять теми.

Поточний контроль передбачає застосування проміжного контролю.

Проміжний контроль передбачає перевірку рівня засвоєння студентами теоретичного і практичного матеріалу модулів і здійснюється в рамках навчальної дисципліни наприкінці вивчення окремого модуля. Модульний контроль проводиться у формі тестування.

Орієнтовні завдання до Модульних контролей (тестові завдання).

1. Чи згодні ви з твердженням, що всю різноманітність психічного життя людини можна звести до трьох груп психічних явищ?

А) так; Б) ні.

2. Нерви, по яких передається нервовий імпульс від кори головного мозку (центра аналізатора) до робочого стану і забезпечує реакцію організму у відповідь на ті чи інші подразники називається

.....

3. Яким видам психічних явищ відповідають наведені пояснення?

1. Психічні процеси	А. Характеризують стан психіки в цілому, можуть сприяти діяльності чи гальмувати її.
2. Психічні властивості	В. Є найбільш істотними особливостями особистості, що забезпечують певний кількісний та якісний рівень діяльності та поведінки людини.
3. Психічні стани	С. Є первинними регуляторами поведінки людини, мають динамічні характеристики, на їх основі формуються знання, уміння та навички.

4. Який тип темпераменту характеризується низьким рівнем нервово-психічної активності, значною емоційною реактивністю, стриманістю та приглушеністю моторики й мовлення, глибиною і стійкістю почуттів при слабкому зовнішньому їх виявленні?

- А) холеричний;
Б) флегматичний;
В) меланхолічний;
Г) сангвінічний.

5. До якого класу належать наступні психічні явища?

6. Прояви психічного процесу описано у ситуації: у дитячому садку дітям дають кілька

А. Психічні процеси	1. Пам'ять.
В. Психічні властивості	2. Мовлення.
	3. Темперамент.
	4. Почуття.
	5. Воля.
	6. Спрямованість.
	7. Характер.
	8. Здібності.

пробірок однакової форми з розчинами різних кольорів. Потім показують розчин синього кольору і просять знайти такий самий.

7. Яким властивостям уваги відповідають наведені приклади?

1. Розподіл	А. Коли він читає книгу, чи слухає, то ніщо його не може відволікти: ні поява когось у кімнаті, ні розмова сусідів, ні звук радіо. Уся його увага на тому, що він робить у даний момент.
2. Обсяг	В. З яким би захопленням він не розповідав, все ж жодна деталь поведінки учнів у класі не вислизне від його уваги. Він бачить і чує усе, що твориться довкола.
3. Концентрація	С. Одного разу ми йшли у повній темноті дорогою, і раптом несподівано спалахнуло і відразу згасло світло від електричного ліхтарика. Ми встигли ледь помітити фігуру чоловіка, а М. В. за цю мить розгледів і чоловіка, і автомат у його руках, і собаку, яка стояла поруч.

5.2.Форми і методи підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку – I семестр, екзамену –II семестр.

Питання до заліку

1. Визначення психології як науки.
2. Предмет психології та її завдання.
3. Природа і сутність психіки.
4. Сучасна психологія і її місце в системі наук.
5. Головні напрямки сучасної психології.
6. Загальні галузі психології.
7. Поняття методології і методу психологічних досліджень.
8. Основні етапи психологічного дослідження.
9. Вимоги до проведення психологічного дослідження.
10. Головні методи психології.
11. Додаткові методи психології.
12. Будова і діяльність нервової системи.
13. Поняття аналізатора, його структура.
14. Роль кори головного мозку і підкоркових структур в управлінні психічними процесами і станами.
15. Основні закономірності вищої нервової діяльності.
16. Етапи розвитку нервової системи.
17. Поняття про психіку, її функції.
18. Етапи розвитку психіки.
19. Особливості психічного відображення.
20. Розвиток психіки тварин.
21. Відмінності психіки людини від психіки тварин.
22. Біологічні передумови виникнення свідомості людини.
23. Свідомість як форма відображення людиною дійсності. Структура свідомості.
24. Несвідоме, його прояв у психічних процесах, властивостях та станах людини.
25. Самосвідомість особистості. Я-концепція та образ Я.
26. Поняття особистості.
27. Характеристика різних підходів до визначення особистості.
28. Типи особистості.
29. Індивід, особистість та індивідуальність. Індивідні та особистісні якості людини.
30. Основні параметри особистості: сталість, єдність та активність. Спрямованість особистості як стало домінуюча система мотивів.
31. Установки та прагнення. Ідеали, переконання, світогляд особистості.
32. Структура особистості.
33. Соціалізація особистості, основні її механізми.
34. Поняття про діяльність.
35. Структура діяльності.
36. Засоби діяльності і процес їх засвоєння.
37. Основні види діяльності
38. Поняття про спілкування. Зміст спілкування.
39. Засоби спілкування.
40. Функції спілкування.
41. Рівні спілкування.
42. Види спілкування.
43. Сторони спілкування.
44. Механізми сприйняття людини людиною: ідентифікація, рефлексія, стереотипізація.
45. Методи вивчення спілкування.
46. Поняття про групи та їх різновиди.
47. Поняття про колектив у психології.
48. Міжособові стосунки в групах і колективах.
49. Психологічна сумісність і конфлікт у між особових стосунках.
50. Поняття про здібності.
51. Структура здібностей.
52. Види здібностей.
53. Умови розвитку здібностей.
54. Поняття обдарованості.
55. Індивідуальні відмінності у здібностях людей.
56. Поняття про темперамент.
57. Фізіологічні основи темпераменту.
58. Психологічна характеристика темпераменту.
59. Типологія темпераментів.
60. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності.
61. Поняття про характер.
62. Природа характеру.
63. Структура характеру.
64. Риси характеру та закономірні зв'язки між ними.
65. Типологія характерів.
66. Зв'язок характеру з темпераментом, волею, мотивацією поведінки.

Питання до екзамену

1. Визначення психології як науки.
2. Предмет психології та її завдання.
3. Природа і сутність психіки.
4. Сучасна психологія і її місце в системі наук.
5. Головні напрямки сучасної психології.
6. Загальні галузі психології.
7. Поняття методології і методу психологічних досліджень.
8. Основні етапи психологічного дослідження.
9. Вимоги до проведення психологічного дослідження.
10. Головні методи психології.
11. Додаткові методи психології.
12. Будова і діяльність нервової системи.
13. Поняття аналізатора, його структура.
14. Роль кори головного мозку і підкоркових структур в управлінні психічними процесами і станами.
15. Основні закономірності вищої нервової діяльності.
16. Етапи розвитку нервової системи.
17. Поняття про психіку, її функції.
18. Етапи розвитку психіки.
19. Особливості психічного відображення.
20. Розвиток психіки тварин.
21. Відмінності психіки людини від психіки тварин.
22. Біологічні передумови виникнення свідомості людини.
23. Свідомість як форма відображення людиною дійсності. Структура свідомості.
24. Несвідоме, його прояв у психічних процесах, властивостях та станах людини.
25. Самосвідомість особистості. Я-концепція та образ Я.
26. Поняття особистості.
27. Характеристика різних підходів до визначення особистості.
28. Типи особистості.
29. Індивід, особистість та індивідуальність. Індивідні та особистісні якості людини.
30. Основні параметри особистості: сталість, єдність та активність. Спрямованість особистості як стало домінуюча система мотивів.
31. Установки та прагнення. Ідеали, переконання, світогляд особистості.
32. Структура особистості.
33. Соціалізація особистості, основні її механізми.
34. Мотивація як прояв потреб особистості. Види мотивів.
35. Поняття про діяльність.
36. Структура діяльності.
37. Засоби діяльності і процес їх засвоєння.
38. Основні види діяльності
39. Поняття про спілкування. Зміст спілкування.
40. Засоби спілкування.
41. Поняття про мову та її функції.
42. Структура мови.
43. Види мовлення.
44. Функції спілкування.
45. Рівні спілкування.
46. Види спілкування.
47. Сторони спілкування.
48. Механізми сприйняття людини людиною: ідентифікація, рефлексія, стереотипізація.
49. Методи вивчення спілкування.
50. Поняття про групи та їх різновиди.
51. Поняття про колектив у психології.
52. Міжособові стосунки в групах і колективах.
53. Психологічна сумісність і конфлікт у міжособових стосунках.
54. Поняття про здібності.
55. Структура здібностей.
56. Види здібностей.
57. Умови розвитку здібностей.
58. Поняття обдарованості.
59. Поняття талановитість і геніальність.
60. Індивідуальні відмінності у здібностях людей.
61. Поняття про темперамент.
62. Фізіологічні основи темпераменту.
63. Психологічна характеристика темпераменту.
64. Типологія темпераментів.
65. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності.
66. Поняття про характер.

67. Природа характеру.
68. Структура характеру.
69. Риси характеру та закономірні зв'язки між ними.
70. Типологія характерів.
71. Зв'язок характеру з темпераментом, волею, мотивацією поведінки.
72. Поняття про увагу.
73. Фізіологічні основи уваги.
74. Види і форми уваги.
75. Властивості уваги.
76. Методи вивчення уваги.
77. Поняття про відчуття.
78. Фізіологічні основи відчуттів.
79. Види відчуттів і їх класифікація.
80. Властивості відчуттів.
81. Зв'язок відчуттів із діяльністю.
82. Поняття про сприймання.
83. Фізіологічні основи сприймань.
84. Види сприймань.
85. Властивості сприймань.
86. Поняття про пам'ять.
87. Види пам'яті.
88. Характеристика процесів пам'яті.
89. Індивідуальні особливості пам'яті.
90. Умови продуктивності мимовільного, довільного запам'ятовування.
91. Уявлення пам'яті, їх характерні особливості.
92. Поняття про мислення.
93. Теорії мислення.
94. Розумові дії та мислительні операції.
95. Форми мислення.
96. Види мислення.
97. Індивідуальні особливості мислення.
98. Поняття про уяву.
99. Фізіологічні основи уяви.
100. Процес створення образів уяви.
101. Види уяви.
102. Роль фантазії в ігровій діяльності дитини та творчій діяльності дорослого.
103. Поняття про емоції і почуття.
104. Фізіологічні основи почуттів.
105. Функції емоцій.
106. Теорії емоцій.
107. Форми переживання почуттів.
108. Вищі почуття, їх види.
109. Поняття про волю.
110. Підходи і тенденції розвитку уявлень про волю.
111. Структура і види вольових дій.
112. Функції волі.
113. Різновиди вольових дій.
114. Характеристика і види вольового зусилля.
115. Вольові якості особистості і умови та шляхи їх розвитку.

1.3 Критерії оцінювання знань студентів

Контроль успішності студентів із врахуванням поточного і підсумкового оцінювання проводяться відповідно до тематичного плану. Підсумкова оцінка за опанування курсу визначається як середньоарифметична від поточного та підсумкового оцінювання (екзамену). Зокрема, за виконання завдань поточного контролю студент може набрати 0-100 балів, за виконання завдань підсумкового контролю (екзамену) також 0-100 балів.

Система рейтингових балів поточного контролю представлені в таблицях 5.3.1. та 5.3.2.

5.3.1. Розподіл балів за поточну успішність на I семестр

Вид контролю/ Кількість контрольних заходів за семестр	Максимальна кількість балів за один вид контролю	Загальна сума балів
I Модуль		До 28,5 балів
<i>Контроль на аудиторних заняттях:</i> -практичних/ 3 заняття -лабораторних/ 3 заняття	До 3 балів До 1,5 балів	До 13,5 балів
<i>Контроль самостійної роботи:</i> - складання анкети	До 5 балів	До 5 балів
<i>Модульний контроль:</i>		До 10 балів

- виконання контрольних тестів	До 10 балів	
II Модуль		До 71,5 балів
<i>Контроль на аудиторних заняттях:</i> -практичних/ 6 заняття -лабораторних/ 9 заняття	До 3 балів До 1,5 балів	До 31,5 балів
<i>Контроль самостійної роботи:</i> - написання і захист реферату за заданою тематикою - ведення словника - опрацювання статей, підготовка конспектів – першоджерел	До 5 балів До 5 балів До 10 балів	До 20 балів
<i>Модульний контроль:</i> - виконання контрольних тестів	До 20 балів	До 20 балів
РАЗОМ:		До 100 балів

5.3.2. Розподіл балів за поточну успішність на II семестр

Вид контролю/ Кількість контрольних заходів за семестр	Максимальна кількість балів за один вид контролю	Загальна сума балів
III Модуль		До 100 балів
<i>Контроль на аудиторних заняттях:</i> -практичних/ 6 заняття -лабораторних/ 9 заняття	До 3 балів До 3 балів	До 45 балів
<i>Модульний контроль:</i> - виконання контрольних тестів	До 10 балів	До 30 балів
<i>Контроль самостійної роботи:</i> - проведення методики «Кінетичний малюнок сім'ї» - написання і захист реферату за заданою тематикою - ведення словника - опрацювання статей, підготовка конспектів – першоджерел	До 5 балів До 5 балів До 5 балів До 10балів	До 25 балів
РАЗОМ:		До 100 балів

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Примітка: Лекційні, семінарські, практичні заняття проводяться онлайн на платформі (moodle, google meet).

Всього -364 год., лекції -22 год., практичні, семінарські -22 год., самостійна робота -316 год., I семестр - залік (1, 2 модулі), II семестр - екзамен (1, 2, 3 модулі).

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8
Модулі	Модуль 1			Модуль 2				
Лекції (год)	2	2	2	2	2	2	2	2
Практичні (год.)	2	2	2	2	2	2	2	2
Лабораторні (год.)	–	–	–	–	–	–	–	–
Теоретичні розділи	Введення в загальну психологію		Особистість в діяльності та спілкуванні у групах і колективах. Індивідуально-психологічні властивості особистості.					
Теми лекцій	Предмет психології	Методи психології	Психологія особистості	Спілкування. Мова і мовлення	Група і колектив	Здібності.	Темперамент.	Характер.
Теми практичних, семінарських занять	Предмет, завдання та методи сучасної психології	Розвиток психіки	Психологія особистості	Діяльність особистості	Особливості спілкування особистості у соціальних групах і колективах.	Здібності.	Темперамент і характер.	
Самостійна робота	Ведення словника. Підготовка до практичних занять №1 - 3. Підготовка до лабораторного заняття №1. Складання анкети. Виконання інших завдань передбачених у п.4.3. даної програми. Підготовка до модульного контролю № 1.		Ведення словника. Підготовка до практичних занять № 4 - 8. Підготовка до лабораторних занять № 2 -6. Опрацювання статей. Підготовка конспектів – першоджерел. Виконання інших завдань передбачених у п.4.3. даної програми. Підготовка до модульного контролю № 2. Підготовка до заліку.					
Види контролю	<p><i>Поточний контроль:</i> усні відповіді на практичних та лабораторних заняттях; тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань; письмове оформлення лабораторних робіт; усний захист рефератів на практичних заняттях.</p> <p><i>Модульний контроль №1- 2.</i></p>							
	ЗАЛІК							

№2

Тиждень	1	2	3		
Модулі	Модуль 3 (2 семестр)				
Лекції (год)	2	2	2	2	2
Теоретичні розділи	Пізнавальні та емоційно-вольові психічні процеси.				
Теми лекцій	Увага		Пам'ять		Мислення
Теми практичних, семінарських занять	Увага	Уява	Пам'ять		Мислення
Самостійна робота	Ведення словника. Підготовка до практичних занять № 9 - 14. Підготовка до лабораторних занять № 7 -14. Виконання методик за темами лабораторних занять. Проведення методики "Кінетичний малюнок сім'ї". Підготовка реферату. Опрацювання статей. Підготовка конспектів – першоджерел. Виконання інших завдань передбачених у п.4.3. даної програми. Підготовка до модульного контролю № 3. Підготовка до екзамену.				
Види контролю	<i>Поточний контроль:</i> усні відповіді на практичних та лабораторних заняттях; тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань; письмове оформлення лабораторних робіт; усний захист рефератів на практичних заняттях. <i>Модульний контроль №3.</i>				
	ЕКЗАМЕН				

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Базова

1. Варій М.Й. Загальна психологія.: підр. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.Й. Варій - 3-тє вид. – К.: Цент учбової літератури, 2009.
2. Введение в психологию / Под ред. А.В. Петровского. – М., 1996.
3. Волошина В. В. Загальна психологія : практикум : навч. посібник / Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. – К. : Каравела, 2005.
4. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию. — М.: ЧеРо, “Юрайт”, 2001.
5. Годфруа Ж. Что такое психология: в 2-х т / Годфруа Ж. – М. : Мир, 1992.
6. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посібник. – К.: ВД „Професіонал”, 2004.
7. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. / Д. М. Дубравська.– Львів: Світ, 2001.
8. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс. [текст] навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
9. Загальна психологія: теорія та практикум : навчальний посібник / Н. М. Ільїна, С. О. Мисник. – Суми : Університетська книга, 2011. – 352 с.
10. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. - 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004.
11. Загальна психологія: курс лекцій / О.В. Скрипченко, І.С. Булах, Л.В. Долинська [та ін.]; М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – Київ: НПУ, 1997.
12. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закладів /О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук [та ін.]. – К. : Каравела, 2012.
13. Загальна психологія: хрестоматія: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / упоряд. О.В. Скрипченко, І.С. Булах, Л.В. Долинська [та ін.]. – К.: Каравела, 2008.
14. Козляковський П.А. Загальна психологія: підручник / П.А. Козляковський. - 3-є вид., доп. і перероб. – Миколаїв: Дизайн і поліграфія, 2005.
15. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К., 1989.
16. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. – К.: Вища школа, 2000.
17. Маклаков А.Г. Общая психология: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2004.
18. Максименко С. Д. Загальна психологія. — Вінниця: Нова книга, 2004.
19. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія. – К.: МАУП, 2001.
20. Мудрик А. Б. Загальна психологія : навч-метод. матеріали до курсу/ Алла Богданівна Мудрик. – Луцьк : Вежа–Друк, 2013.
21. Немов Р. С. Психология: Учебник для студентов высших педагогических учебных заведений: в 3 книгах. – 4-е изд. – Кн. 1: Общие основы психологии. – Москва: Гуманист. изд. центр ВЛАДОС, 2003.
22. Основи загальної психології / За ред. С.Д. Максименко. – К.: МО України, 1998.
23. Основи психології / За ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. – К., 1995.
24. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – 4-е вид., стереотип. – К.: Либідь, 1999.
25. Партико Т. Б. Загальна психологія. Академічний курс: Підручник. – К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2008.
26. Практикум по общей психологии / Под ред. Щербакова А.И. – М., 1990.
27. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб. – К.: Каравела, 2012.
28. Психология: Словарь / Под ред. А. В. Петровского и М. Г. Ярошевского. – М., 1990.
29. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – Санкт-Петербург, 1999.
30. Русинка І. І. Психологія : навч. посібник. / Русинка І. І. – К. : Знання, 2007.
31. Сабуров А. С. Психология : курс лекцій / Сабуров А. С. – К. : Лекс, 1996.
32. Столяренко Л.Д. Основы психологии (для студентов вузов). – Ростов-на-Дону, 1997.
33. Цимбалюк І. М. Психологія / Цимбалюк І. М. – К. : Професіонал, 2004.
34. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. – Х.: Прапор, 2005.

Допоміжна

1. Абрамова Г.С. Практическая психология. – М., 1997.
2. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. – М., 1980.
3. Асмолов А.Г. Психология личности. – М., 1990.
4. Аткинсон Р. Человеческая память и процесс обучения. – М., 1980.
5. Аткинсон Р.Л., Аткинсон Р.С., Смит Э.Е., Бем Д.Дж., Нолен-Хоэксема С. Введение в психологию. Учебник для студентов университетов – М: Олма-пресс, 2003.
6. Барлас Т.В. Психологический практикум для «чайников». Введение в профессиональную психологию. – М: Класс, 2001.
7. Белановский С.А. Глубокое интервью. - М.: Никколо М, 2001.
8. Брушлинский А.В. Продуктивное мышление и проблемное обучение. – М., 1983.
9. Веккер Л.М. Психические процессы: В 3-х т. – М., 1981.
10. Вертгеймер М. Продуктивное мышление. – М., 1987.
11. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии: Информационно-методическое пособие к курсу “Психология человека”. – М., 1999.
12. Годфруа Ж. Что такое психология? – В 2-х т. – М.: 1992, 1996.
13. Голубева Э. А. Способности и индивидуальность / Голубева Э. А. – М.: Прометей, 1993.
14. Горбатов Д. С. Практикум по психологическому исследованию. — М.: Изд. дом “БАХРАХ”, 2006.
15. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. — СПб.: Питер, 2004.
16. Гриншпун И. Б. Введение в психологию: Учеб. пособие. — М.: Междунар. пед. акад., 1994.
17. Гришина Н.В. Психология конфликта / Н.В. Гришина . – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2008.
18. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / Дружинин В. Н. – СПб. : Изд-во Питер-Ком, 1999.
19. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. – СПб: Питер, 2000.
20. Дружинин Н. Развитие и диагностика способностей / Отв. ред. Дружинин Н., Шариков В. – М. : ПЕРСЭ, 1991.
21. Елисеев О.П. Практикум по психологии личности. – 2-е изд., СПб: Питер, 2005.
22. Еникеев М. И. Общая и социальная психология: Энциклопедия. — М.: ПРИОР, 2002.
23. Загальна психологія. Посібник для самостійної роботи. В. О. Соловієнко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2000.
24. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю.Діхтяренко, Н.В.Чудаєва, Г.О.Шулдик, Л.А.Данилевич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013.
25. Загальна, вікова і педагогічна психологія: Збірник завдань: посібн. для пед. уч-ищ. / Г. Б. Казарновська, О.П. Долинна. – К.: Вища школа, 1990.
26. Зейгарник Б.В. Теория личности в зарубежной психологии. – М., 1982.
27. Иванников В. А. Психологические механизмы волевой регуляции / Иванников В. А. – М. : МГУ, 1991.
28. Иванов Е. Ф. Психология мышления и памяти: учеб. пособие / Иванов Е. Ф. – Х. : ХГУ, 1990.
29. Изард К. Психология эмоций: Пер. с англ. — СПб.: Питер, 2008.
30. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. — СПб.: Питер, 2003.
31. Ильин Е. П. Психология воли. — СПб.: Питер, 2002.
32. Ильин Е. П. Психология воли. – 2 -е изд. — СПб.: Питер, 2009.
33. Кісарчук З. Г. Особливості розвитку практичної психології на сучасному етапі // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. – № 3. – С. 10 – 12.
34. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007.
35. Клименко В. В. Психологія творчості.: Навчальний посібник. – К.: Центр навч. літератури, 2006.
36. Корольчук М. С. Осьодло В. І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М. С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2012.
37. Кричевский Р. Л. Психология малой группы: теоретический и прикладной аспекты / Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М. – М. : Изд-во МГУ, 1991.
38. Крыжановская Л. М. Психология мышления: Монография. — М.: Психолог, 1996.
39. Куликов Л.В. Психологическое исследование. – СПб: Речь, 2001.
40. Лапп Д. Улучшаем память в любом возрасте: пер. с франц. / Лапп Д. – М. : Мир, 1993.

41. Левчук Л. Т. Психоаналіз: історія, теорія, мистецька практика / Левчук Л. Т. – К. : Либідь, 2002.
42. Леонгард К. Акцентуированные личности / Леонгард К. – К. : Эксмо-Пресс, 2001.
43. Леонтьев Д. А. Очерк психологии личности / Леонтьев Д. А. – М. : Смысл , 1997.
44. М'ясоїд П. А. Задачі з курсу загальної психології: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2000.
45. Максименко С. Д. Розвиток психіки в онтогенезі: У 2 т. — К.: Форум, 2002.
46. Марцинковская Т. Д. История психологии: учебн. пособие / Марцинковская Т. Д. – М. : Изд. центр “Академия”, 2001.
47. Маслоу А. Психология бытия / Маслоу А. – М. : Ваклер, 1997.
48. Мерлин В. С. Психология индивидуальности: Избр. психол. тр. — М.: Ин-т практ. психологии; Воронеж: МОДЭК, 1996.
49. Мерлин В.С. Личность как предмет психологического исследования. – Пермь, 1988.
50. Мудрик А. Б. Соціально-психологічна діагностика : метод. рек. до самот. та індивід. роботи студ. / уклад. А. Б. Мудрик ; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки, Ф-т психології, Каф. заг.та соц. психології. – Луцьк : ССНУ ім. Лесі Українки, 2012.
51. Немов Р.С. Общие основы психологии. Кн. 1. – М., 1994, 1998.
52. Ольшанский Д. В. Психология мас / Ольшанский Д. В. – СПб. : Питер, 2002.
53. Осипова А. А. Манипуляции в общении и их нейтрализация: умей сказать “нет!” / Осипова А. А. – Ростов н/Д : Феникс, 2006.
54. Пасніченко, А. Е. Психологія пізнавальної сфери особистості: відчуття, сприймання, мислення. Курс лекцій. – Чернівці: ВПЦ «Місто», 2013.
55. Пашукова Т.И., Допира А.И., Дьяконов Г.В. Психологические исследования. Практикум по общей психологии. - М.: Институт практической психологии, 1996.
56. Первин Л. Психология личности: Теории и исследования / Первин Л., Джон О. – М. : Аспект Пресс, 2000.
57. Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. – М., 1982.
58. Пиз А. Язык телодвижений: Как читать мысли других по их жестам / Пиз А. – СПб. : Изд. дом “Рутенберг”, 2000.
59. Практикум із загальної психології / За ред. Т. І. Пашукової. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000.
60. Практикум із загальної психології: для подвійних спеціальностей / Уклад. Л. В. Долинська, С. О. Ставицька, В. В. Волошина. – К., 2003.
61. Практикум по возрастной психологии. / Под ред. Л.А.Головей, Е.Ф.Рыбалко. - СПб: Речь, 2001.
62. Приходько Ю. О. Розвиток відчуттів і сприймань у дітей дошкільного віку. Навчальний посібник з психології для студентів вищих навчальних закладів та педагогічних училищ / Ю. О. Приходько. – К.: Науковий світ, 2001.
63. Проективні методики: з ким? навіщо? як? / І.М.Євченко: - Кам'янець-Подільський: Друкарня «Рута», 2017 – 222 с.
64. Психолог. Всеукраїнська газета для психологів, учителів, соціальних педагогів. - № 13-14 (565-566), липень 2015.
65. Психология личности. Словарь-справочник / Под ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К., 2001.
66. Романов В. Я. Психология внимания / Романов В. Я., Роменец В. А., Дормашев Ю. Б. – М. : Тривола, 1995.
67. Роменец В. А. Психологія творчості: навч. посібник / Роменец В. А. – К. : Либідь, 2001.
68. Сапогова Е.Е. Задачи по общей психологии. - М.: Аспект Пресс, 2001.
69. Соловієнко В. О. Навчальні модулі з загальної психології. Посібник для самостійної роботи. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004.
70. Тютюнник В.И. Основы психологических исследований. – М: УМК «Психология», 2002.
71. Фернхем А. Личность и социальное поведение / А. Фернхем, П. Хейвен. – СПб.: Питер, 2001.
72. Фрейд З. Введение в психоанализ : Лекции / Фрейд З. – СПб. : Питер, 2002.
73. Фрейд З. Толкование сновидений / Фрейд З. – К. : Здоров'я, 1991.
74. Фрейджер Р, Фэйдимен Д. Личность. Теории, упражнения, эксперименты. - СПб: прайм-Евроснак, 2002.
75. Фромм Э. Душа человека. – М.: Республика, 1992.
76. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. – СПб.: Питер, 2003.

77. Хьелл Л., Зиглер К. Теории личности. — 3-е изд. — СПб.: Питер, 2007.
78. Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Професіонал, 2004.
79. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека. — 2-е изд. — М.: Логос, 1996.
80. Юнг К. Г. Психологические типы. – М.: ООО “Попурри”, 1998.

Інформаційні ресурси

1. Варій М. Й. Загальна психологія. Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. - К.: «Центр учбової літератури», 2007.- 968 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-113.html>
2. Загальна психологія - Павелків Р.В. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/psihologiya/zagalna_psihologiya_-_pavelkiv_rv
3. Загальна психологія - Сергєєнкова О.П. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/17540906/psihologiya/zagalna_psihologiya_-_sergyeyenkova_op
4. Загальна психологія - Максименко С.Д. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1264/1/>
5. Полозенко О. В. » Основи загальної психології. Том I » [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rulit.me/books/osnovi-zagalnoi-psihologii-tom-i-read-314904-1.html>

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року.